

Vastaus valtuustoaloitteeseen laittomasti maassa olevien palveluiden rajaamiseksi

Aluevaltuusto 21.04.2026 § 21

Selostus

Valtuuston kokouksessa 21.4.2026 on jätetty valtuustoaloite laittomasti maassa olevien palveluiden rajaamiseksi.

Aloitteen on allekirjoittanut Otto Eriksson, Teijo Pullinen (ei kokouksessa), Pasi Honkanen, Mika Lartama ja Harri Aaltonen

Valtuustoaloite:

”Oma Häme on vuosien saatossa joutunut tekemään ikäviä päätöksiä. Aluevaltuuston päätöksillä on suljettu niin yöpävystystä kuin terveyskeskuksia. Päätöksiä on perusteltu taloudellisilla syillä. On väistämätöntä, että samalla monien Kanta-Hämeessä asuvien palveluiden saatavuus on heikentynyt. Kun palveluja heikennetään, niin pitäisi olla itsestään selvää, että ennen kuin veronmaksajien palveluita heikennetään, niin pitäisi ensin hakea säästöt toissijaisista kustannuksista.

Tähän mennessä Oma Häme on monen muun alueen tavoin tarjonnut laittomasti maassa oleville kiireellisten terveystalouksien lisäksi kiireettömiä terveystalouksia ilmaiseksi. Tällaisia palveluita ovat voineet olla esimerkiksi hammaslääkäri-, mielenterveys-, perheneuvonta-, tai fysioterapiapalvelut. Maan hallitus muutti lakia niin, että kiireettömiä terveystalouksia ei tarvitsisi jatkossa järjestää laittomasti maassa oleville kolmansien maiden kansalaisille ilmaiseksi. On vaikea arvioida, paljonko kustannuksia tähän mennessä on syntynyt, sillä Oma Häme ei ole tilastoinut niitä.

Samalla kun tavallisten suomalaisten ja Suomessa laillisesti asuvien ja veroja maksavien ihmisten palveluiden hintoja on nostettu ja palvelun saatavuutta heikennetty, on äärimmäisen kohtuutonta, että laittomasti maassa oleville on edelleen tarjolla joitakin palveluita ilmaiseksi.

Se, että Oma Häme tai mikä tahansa muu alue pitää yllä tällaisia ilmaiseksi jaettavia palveluita laittomasti maassa oleville, kannustaa tällaisia ihmisiä pyrkimään Suomeen palveluiden perässä. Suomi ja sen palvelut ovat ensisijaisesti suomalaisten ja Suomessa laillisesti asuvien, eikä meidän tehtävämme ole toimia laittomasti maassa oleville palvelukeskuksena.

Koska Kanta-Hämeessä olevien asukkaiden palveluiden heikentämistä on perusteltu taloudellisilla syillä, niin koemme, että Oma Hämeen ei pitäisi missään tapauksessa olla mukana järjestämässä ilmaiseksi kiireettömiä palveluita laittomasti maassa oleville kolmansien maiden kansalaisille. Tämän rajaaminen ei poista sitä, että kaikkia ihmisiä autetaan edelleen hengen ja terveyden kannalta välttämättömissä tilanteissa. Täten esitämme, että Oma Häme lopettaa kiireettömien terveystalouksien tarjoamisen laittomasti maassa oleville ilmaiseksi lain mukaisesti.”

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 132 §

Puheenjohtajan päätösesitys

Aluevaltuusto päättää merkitä tiedoksi kokouksessa jätetyn valtuustoaloitteen ja lähettää sen aluehallitukselle valmisteltavaksi.

Päätös

Aluevaltuusto hyväksyi päätösesityksen.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta

Aluehallitus 11.05.2026 § 204

Valmistelija

hallintojohtaja Katja Tommiska, puh. 040 821 2396,
katja.tommiska@omahame.fi

Selostus

Selostus Aluevaltuuston kokouksessa 21.4.2026 on jätetty valtuustoaloite laittomasti maassa olevien palveluiden rajaamiseksi (JS)

Toimivallan peruste

Toimivallan peruste Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 132 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää merkitä valtuustoaloitteen tiedoksi ja lähettää sen perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluiden toimialalle valmisteltavaksi.

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta

Elämäkaarilautakunta 26.08.2026 § 63
3908/00.01.03.00/2026

Valmistelija

toimialajohtaja Marika Paasikoski-Junninen, puh. 040 774 6626
marika.paasikoski-junninen(at)omahame.fi
erityisasiantuntija Milla Elo, puh. 040 182 4182, milla.elo(at)omahame.fi

Selostus

Valtuuston kokouksessa 21.4.2026 on Perussuomalaisten aluevaltuustoryhmä jättänyt valtuustoaloitteen laittomasti maassa olevien palveluiden rajaamiseksi. Aloitteen on allekirjoittanut Otto Eriksson, Teijo Pullinen (ei kokouksessa), Pasi Honkanen, Mika Lartama ja Harri Aaltonen.

Aloitteessa esitetään, että Oma Hämeen ei tulisi järjestää kiireettömiä palveluita ilmaiseksi laittomasti maassa oleville kolmansien maiden kansalaisille.

Tausta

Oma Hämeen palveluissa asioivien, laittomasti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten määrä on marginaalisen pieni. Henkilöt ovat tyypillisesti jääneet maahan oleskelemaan ilman oleskeluoikeutta, saatuaan kielteisen päätöksen turvapaikkahakemukseensa tilanteessa, jossa käännättämistä ei ole mahdollista viranomaistoimin toimeenpanna. Tällä hetkellä Kanta-Hämeessä ei ole aikuisten turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksia, joista tehtäisiin vastaanottopalveluiden lakkauttamispäätöksiä kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille.

Keskeiseksi laittoman maassa oleskelun riskiryhmäksi arvioidaan tällä hetkellä kansainväliset opiskelijat, jotka eivät enää pysty vastaamaan kiristyneisiin oleskelulupavaatimuksiin ja voivat ajautua oleskelemaan maassa laittomasti. Viitteitä siitä, että Suomeen hakeuduttaisiin laittomasti nimenomaan sosiaali- ja terveyspalveluita käyttämään, ei Oma Hämeen palveluissa ole saatu.

Laittomasti maassa oleskelevat ovat tyypillisesti erityisen haavoittuvassa asemassa heikon oikeusturva-asemansa ja kuormittavan elämäntilanteensa takia. Riski hyväksikäytön kohteeksi joutumisesta on korostunut ja vaikeat psyykkiset oireet tavanomaisia. Elämäntilanteen vakiintuminen edellyttää käytännössä aina aktiivista viranomaistyöskentelyä ja psykososiaalista tukea.

Voimassa oleva lainsäädäntö

Terveystalain (1326/2010) § 50:n mukaan kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyden hoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Lainkohta koskee myös laittomasti maassa oleskelevia.

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) § 56b:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille kiireellisen hoidon lisäksi yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeeseen perustuva välttämätön kiireetön hoito, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi taikka vakavasti vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden tai alaikäisen, jonka huolenpidosta henkilö vastaa, hyvinvoinnin. Hyvinvointialueen on järjestettävä laittomasti maassa oleskelevalle hänen raskauteensa, synnytykseensä ja synnytyksen jälkihoitoon liittyvät terveyspalvelut. Lisäksi hyvinvointialueen on järjestettävä laittomasti maassa oleskelevalle vammaiselle henkilölle hänen vammaisuutensa vuoksi välttämättömät kiireettömät terveyspalvelut. Jos henkilö on

alaikäinen, hänelle on järjestettävä terveydenhuollon palvelut samassa laajuudessa kuin hyvinvointialueen asukkaille.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) § 12:n mukaan jokaisella hyvinvointialueella oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu.

Suomen perustuslain (731/1999) § 7:n mukaan jokaisella on oikeus elämään ja turvallisuuteen, eikä ketään tule kohdella ihmisarvoa loukkaavasti. Perustuslain § 19:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Laittomasti maassa oleskelevien palveluiden kustannukset ja korvaukset

Rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2023) § 20:n mukaan Kansaneläkelaitos korvaa valtion varoista hyvinvointialueelle julkisen terveydenhuollon palvelusta aiheutuneet kustannukset, kun terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettua kiireellistä hoitoa tai sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 b §:n nojalla terveyspalveluita on annettu henkilölle, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa ja jonka hoidosta aiheutuneita kustannuksia ei ole saatu perittyä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 13 §:n nojalla. Hoitoa saaneen henkilön ollessa ilmeisesti varaton kustannusten perintäyrityksestä voidaan luopua. Kustannuksista korvataan terveydenhuollon palvelujen antamisesta aiheutuneiden kustannusten määrä, jonka hyvinvointialue laskuttaisi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 57 §:n perusteella toisen hyvinvointialueen asukkaalle annetun hoidon kustannuksista.

Oma Häme perii laittomasti maassa oleskelevien terveydenhuollon hoitokustannukset asiakkailta täysimääräisesti. Kustannusten perimisestä voidaan luopua, jos asiakas on selvästi maksukyvytön. Tällöin kustannuksiin haetaan valtionkorvausta Kelalta.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) § 12a:n mukaan Kansaneläkelaitos korvaa valtion varoista hyvinvointialueelle aiheutuneet kustannukset, kun kansainvälistä suojelua hakeneelle ulkomaalaiselle, jonka vastaanottopalvelut ovat lakanneet kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaisesti, on kiireellisessä tapauksessa annettu saman lain 12 §:n perusteella välttämättömänä huolenpitona ruokaa tai lääkkeitä taikka 21 §:ssä tarkoitettua tilapäistä asumispalvelua.

Kiireellisten sosiaalipalveluiden järjestämisestä ei peritä kustannuksia asiakkailta. Oma Häme perii laittomasti maassa oleskelevien kiireellisten sosiaalipalveluiden kustannukset Kelalta siinä tapauksessa, että asiakas on edeltävästi hakenut kansainvälistä suojelua ja hänen vastaanottopalvelunsa on lakkautettu.

Terveystenhuollon ja kiireellisten sosiaalipalveluiden valtionkorvaukset on haettava Kelalta 12 kk:n kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jonka aikana kustannukset ovat syntyneet. Kiireellisten sosiaalipalveluiden korvaukset hakee sosiaali- ja perhepalveluiden toimiala. Terveystenhuollon korvausten hakeminen on keskitetty Oma Hämeen taloushallintopalveluille.

Oma Hämeen palvelulinjaukset

Oma Hämeelle on keväällä 2026 laadittu sisäinen ohje koskien ei-kuntalaisten ulkomaalaisten hoito-oikeuksia, hoidon kustannuksia sekä asiakirjojen ja tietojen tallentamista. Ohje sisältää myös laittomasti maassa oleskelevien hoitoa ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiin ohjaamista koskevat ohjeet.

Laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille annetaan terveydenhuoltolain § 50:n mukaisesti kiireellinen hoito.

Laittomasti maassa oleskelevat aikuiset, jotka tarvitsevat kiireellisen hoidon lisäksi järjestämislain § 56b:ssä tarkoitettua välttämätöntä terveydenhoitoa, ohjataan erilliseen hoidontarpeen arvioon. Hoidontarpeen arvioinnissa huomioidaan asiakkaan terveydentila, maassa oleskelun kesto sekä muut hoidon välttämättömyyteen liittyvät seikat, kuten huoltovastuu alaikäisestä lapsesta. Välttämättömäksi arvioidut terveyspalvelut annetaan.

Laittomasti maassa oleskeleville alaikäisille annetaan järjestämislain § 56b:n mukaisesti vastaavat terveyspalvelut, kuin kuntalaiselle alaikäiselle. Raskaana olevalle naiselle annetaan raskauteen ja synnytykseen liittyvät palvelut.

Laittomasti maassa oleskeleville annetun hoidon todelliset kustannukset peritään kokonaisuudessaan asiakkailta itseltään. Mikäli asiakas todetaan varattomaksi, voidaan perinnästä luopua. Varattomuuden arviointi tehdään laittomasti maassa oleskelevien osalta sosiaalihuollon palvelussa, koska asiakkaiden elämäntilanne lähtökohtaisesti edellyttää laajempaa kartoittamista.

Terveystenhoidon kustannusten perimisestä luopuminen asiakkaan ollessa ilmeisen varaton, on Oma Hämeen taloudellinen intressi. Tällaisissa tapauksissa turhat perintäyritykset ja niiden kustannukset voidaan välttää, ja hoidon kustannukset periä Kelalta rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain § 20:n mukaisesti.

Laittomasti maassa oleskeleville tehdään sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointi asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa. Palvelutarpeen arvioinnin osana selvitetään maassa oleskelun laillistamisen edellytyksiä ja arvioidaan mahdollista ihmiskaupan uhriasemaa. Asiakkaan kanssa työskennellään aktiivisesti vapaaehtoisen maasta poistumisen tukemiseksi.

Laittomasti maassa oleskeleville järjestetään tarvittaessa kiireellisiä sosiaalipalveluita, kuten tilapäistä asumista. Ruoka- ja lääkemaksusitoumukset ohjataan hakemaan Kelalta. Täydentävällä toimeentulotuella voidaan kustantaa vähäisiä vaatemenoja, lasten

tarvikkeita tai muita välttämättömiä menoja. Mikäli kyseessä on lapsiperhe, huomioidaan lasten etu sosiaalihuollon palveluita järjestettäessä.

Laittomasti maassa oleskeleville annettujen kiireellisten sosiaalipalveluiden kustannukset peritään Kelalta sosiaalihuoltolain § 12a:n mukaisesti.

Johtopäätökset

Oma Häme noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä laittomasti maassa oleskelevien palveluiden järjestämisessä ja kustannusten perimisessä. Laittomasti maassa oleskeleville tarjotaan kiireellinen hoito sekä yksilölliseen hoidontarpeen arvioon perustuen lääketieteellisesti välttämätön hoito. Alaikäisille tarjotaan vastaavat palvelut, kuin kuntalaisille, ja raskaana oleville raskauteen ja synnytykseen liittyvät palvelut. Palveluiden todelliset kustannukset peritään asiakkailta ja perinnän epäonnistuessa tai siitä luovuttaessa, Kansaneläkelaitokselta.

Laittomasti maassa oleville tarjotaan myös kiireelliset sekä muut yksilöllisen palvelutarpeen arvion perusteella välttämättömäksi katsotut sosiaalipalvelut. Palveluiden kustannukset laskutetaan Kansaneläkelaitokselta, kun mahdollista. Sosiaalipalveluiden työskentelyssä laittomasti maassa oleskelevien kanssa korostuu muutostyö, jossa asiakasta tuetaan joko maassa oleskelun laillistamisessa tai maasta poistumisessa. Lapsen etu huomioidaan kaikessa työskentelyssä.

Toimenpiteisiin ei valtuustoaloitteen perusteella ole tarvetta ryhtyä.

Toimivallan peruste Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 13.4 § kohta 4

Toimialajohtajan/ sosiaali- ja perhepalvelut päättösesitys

Elämänkaarilautakunta

1. päättää hyväksyä valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen omalta osaltaan ja esittää sen aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle hyväksyttäväksi
2. toteaa omalta osaltaan valtuustoaloitteen käsittelyn päättyneeksi.

Päätös

Elämänkaarilautakunta hyväksyi päätösesityksen.

Täytäntöönpano Päätösesitys / aluehallitus

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta